

OBUDITEV ZLOŽLJIVIH SMUČI

Pripravil Aleš Guček, ZVGS

april 2017

Zahvala Slovenski vojski za fotografije (na slikah oznaka SV).

Kratke in dolge smučke so si podajale roke v zgodovini. Dolga smučka naj bi bila hitrejša za tek po ravnici in med hitrimi spusti naravnost navzdol. Kratka je bila enostavnejša za nošnjo, privezana na nahrbtnik, okretnejša za smučanje v gozdu, priljubljena predvsem med gozdarji in lovci. Kratka smučka je bila zahtevnejša pri hoji po ravnem svetu in med spusti težko obvladljiva zaradi vzdrževanja vzdolžnega ravnotežja. Zahtevala je postavitve težišča pod stopalo, kar je zahtevalo veliko izurjenost in občutek . Na kratkih smučeh ni bilo lahko smučati že ob malo večjih hitrostih. Okoli 200 cm dolge smučke iz težkega hikorija ali lesenih lepelnih so bile okorne za nošnjo na smučarskih gorskih turah . Isto je veljalo za vojake. Zatikale so se v sneg med vzponi, postavitve na nahrbtnik prečno na strmino pa tudi ni bilo prav udobno zaradi težkih smuč, ker so se med hojo zibale enkrat na desno in nato na levo. Praktični smučarji so tako izumili med svetovnima vojnama zložljivo smučko, ki je bila priljubljena tako med turnimi smučarji in predvsem vojaki. Najprej si malo oglejmo dolge in kratke smuč preteklosti, da bomo lažje razumeli izum zložljive smučke Slovenske vojske (zložljiva smučka SV, angleško.: Slovenian Army folding ski, SA folding ski)), kot bi ji jaz nadel ime.

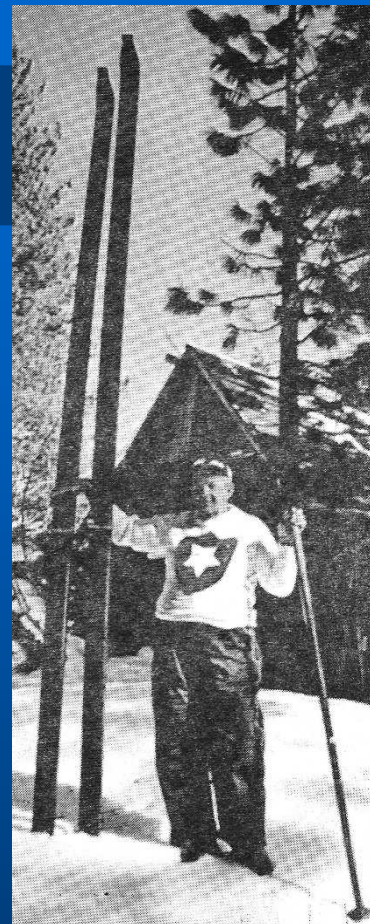
Skandinavska najožja (4 m) in najširša (210 mm) smučka , Smučarski muzej Umeå, Švedska.

Kratka smučka, 1910.

120 cm dolga smučka, po
1. svetovno vojni.

Smuči za hitrostne tekme v
Kaliforniji, ZDA, od leta
1963 naprej, na sliki iz leta
1906.

Kratka žebljana
smučka, ZDA, med
svetovnimi vojnami.

Okoli 70 cm
dolga smučka
s čeljustjo in
dolgim
jermenom,
Švica, med
svetovnimi
vojnami.

40 cm dolga
švicarska
smučka, okoli
1955.

Turne in lovske smuči,
tako j po 2. svetovni
vojni.

Švicarska aluminijasta smučka za smučanje po
večnem snegu in ledenikih v poletnih mesecih.
Vez je primerna za vsakovrstne čevlje. Dve rebri
na drsni ploskvi sta bili ovira za vijuganje, 1970.

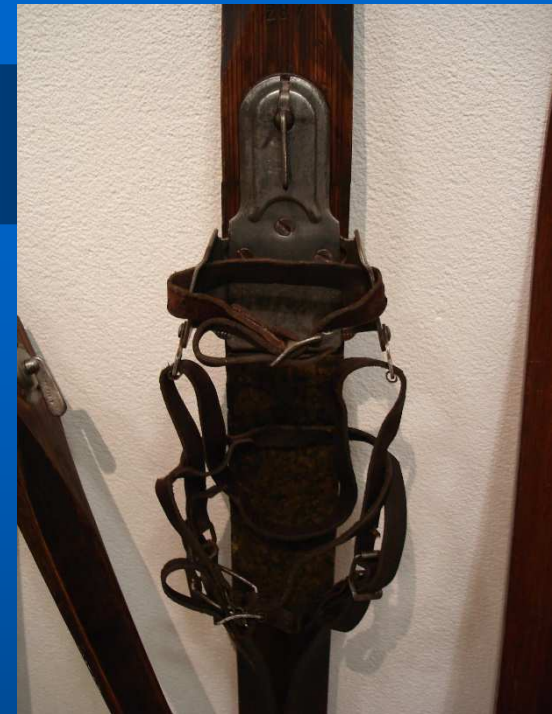

Švica je bila nevtralna država, a vsa obremenjena z obrambo, zato je bilo veliko vojakov v rezervi. Leta 1928 so razvili zložljivo smučko za turne smučarje (rjava) in bele za potrebe vojske. Kovinska gibljiva priprava je povezovala oba dela smučke, ko je bila zložena in ko je bila razstavljena. To kovinsko pripravo je bilo možno pritrditi, ko je bila smučka razstavljena, da se smučka ni „lomljivo“ pregibala.

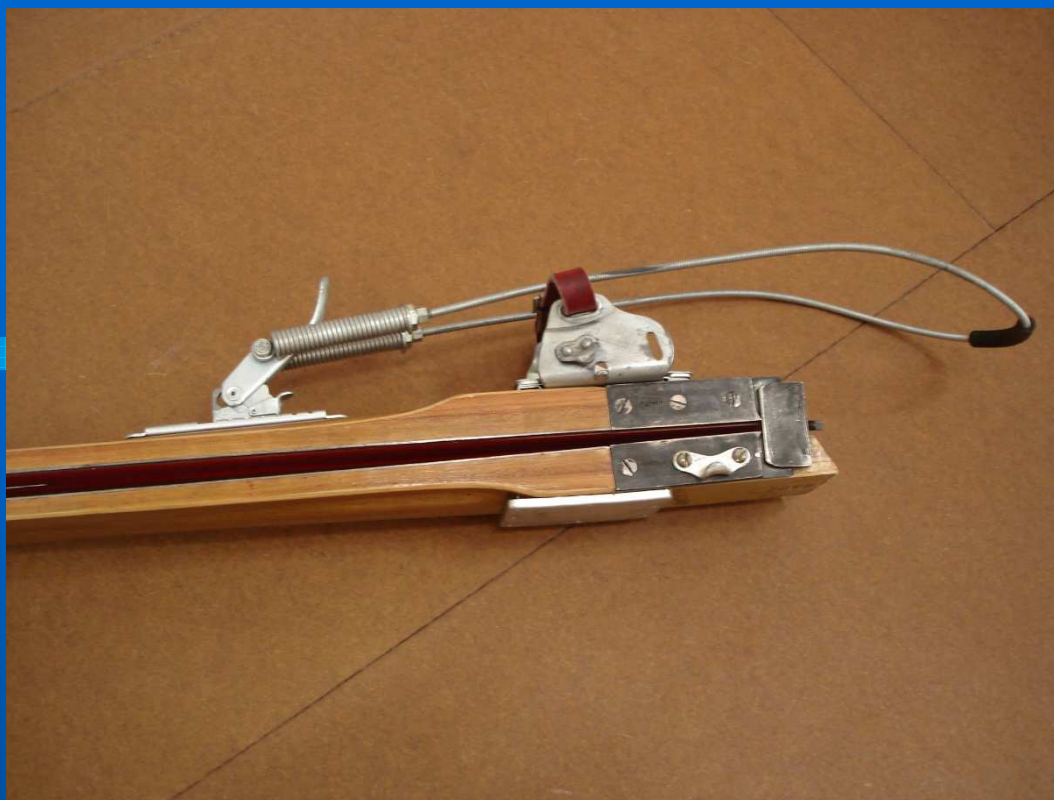

Norveška vojaška zložljiva smučka s kovinsko dvočlenkasto pripravo za prestavitev v razstavljeni ali sestavljeni položaj. Krivina smučke je tipična za skandinavске smučke (med svetovnima vojnama).

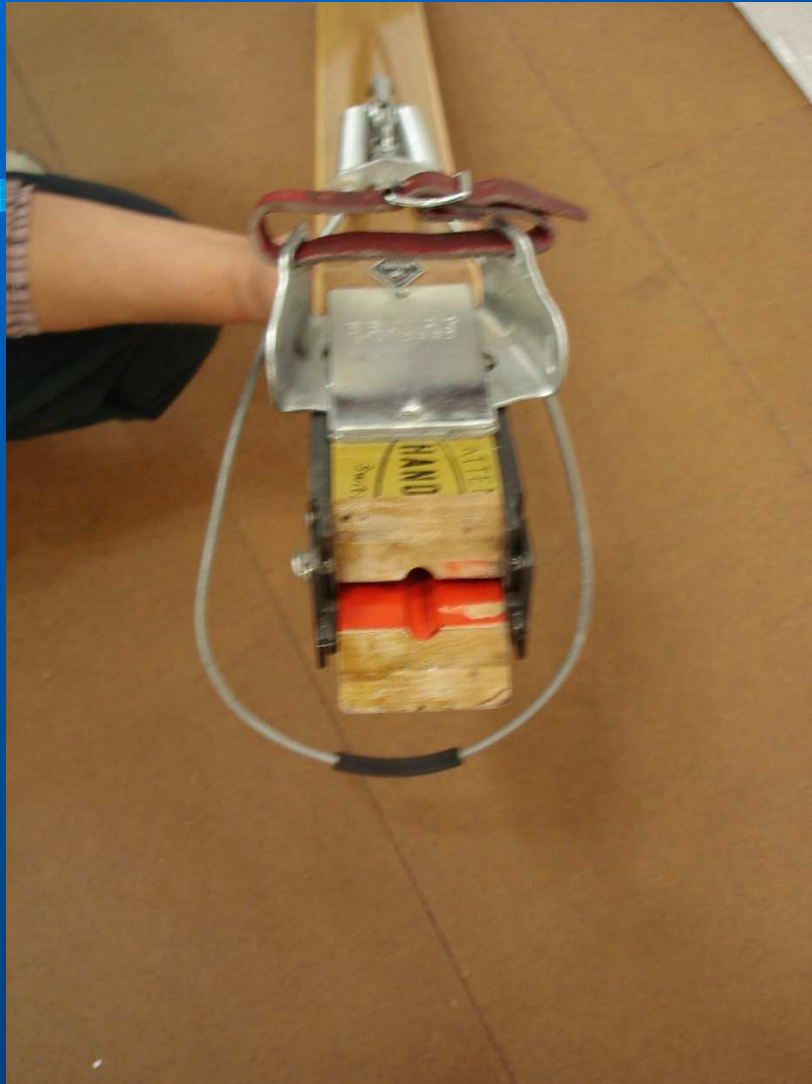

Nemčija se je zelo aktivno pripravljala na 2. svetovno vojno. Za gibljivost vojaških enot in borbe v zimi so razvili zložljivo smučko s kovinsko ploščato pripravo, ki jo je vojak zataknil v zapiralo tik pred čeljustjo. Na levi razstavljena smučka, na desni sestavljena. Čeljust je bila prirejena za nastavitev širine čevlja (po letu 1935).

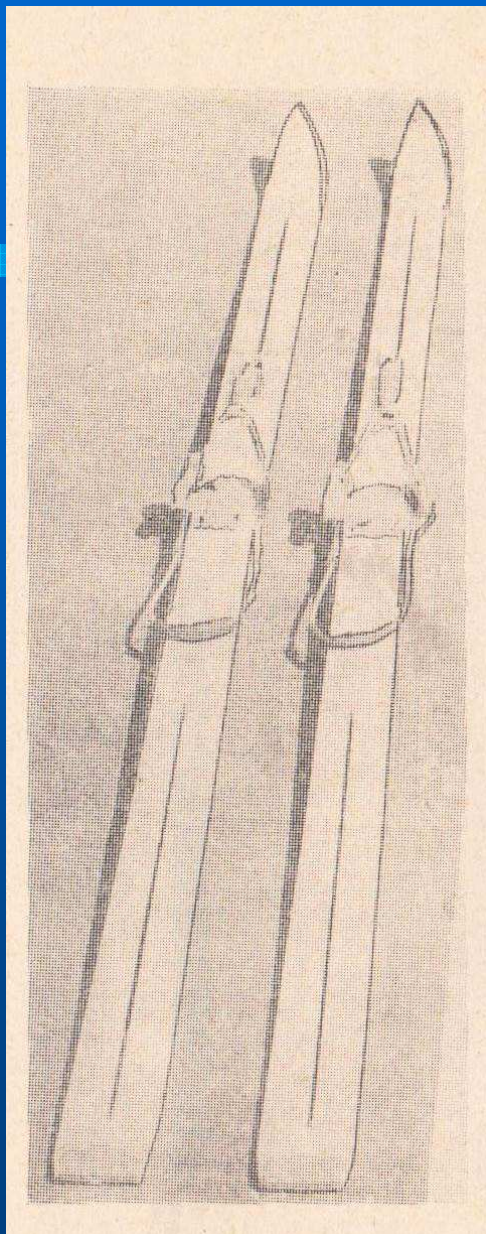
Zložljiva smučka Pliata Hickory Handgek iz leta 1941. Do leta 1941 so imele smučke vez norveškega tipa Høyer-Ellefsen, prvič izdelana 1903 in nato še nadalje izboljšana. Ta smučka zgoraj ima kandahar vez z jekleno stremenico in vodilo (ušesce) jeklenice ob vsaki strani smučke (patent kandahar Švicar Ruege leta 1933).

Znamenita švicarska tovarna Attenhofer z izdelavo izjemno kakovostnih smuči pred in po 2. svetovni vojni je trgu ponudila po letu 1946 zložljivo turno smučko s kandahar vezjo. Spredaj je namesto ene vzmeti Attenhofer namestil jekleno stremenico z dvema vzmetema.

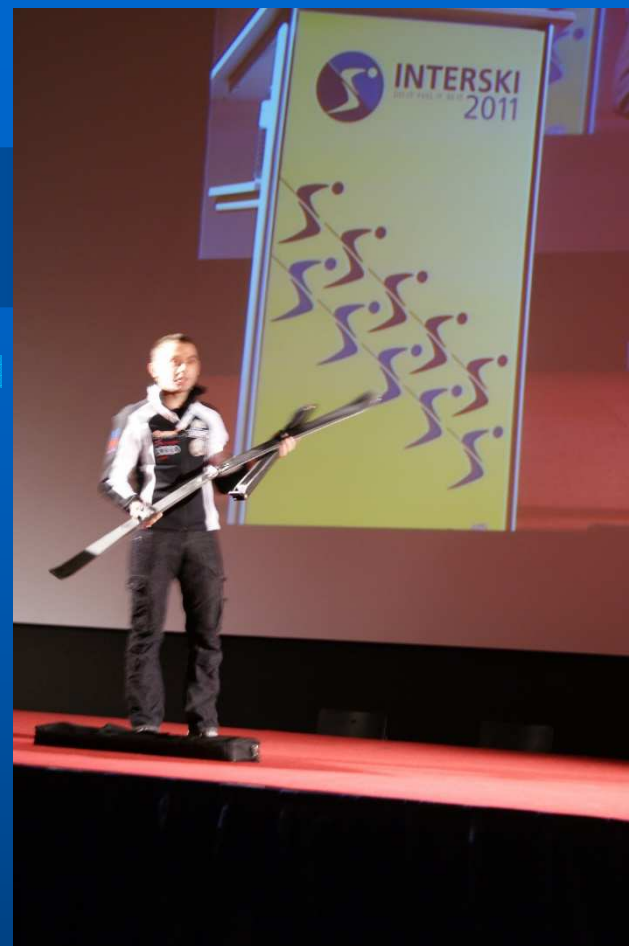
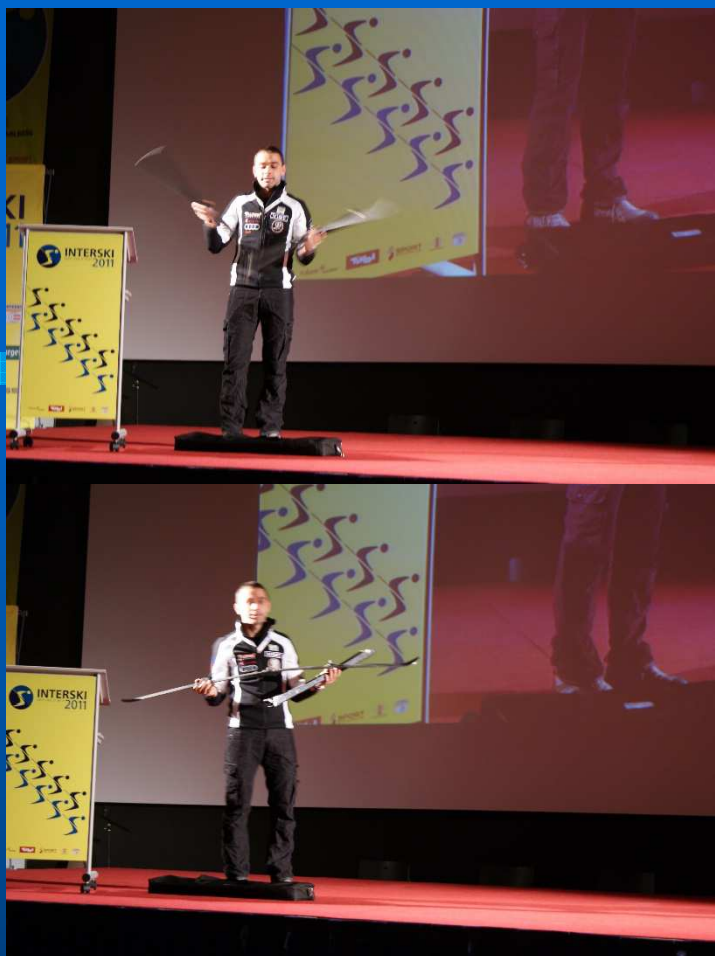

Zložljive smuči so zamrle po letu 1950, ker so turni smučarji raje uporabljali „običajne“ alpske smuči. Dolžina smuči je bila od 200 do 210 cm in težki hikori les so nadomestili z lažjimi vrstami lesa, katerih lamele so zlepili. Razvoj turnih smuči se je usmeril predvsem v krajšanje smuči. Znamenita smučka Kanin, ki jo je po nalogu dr. Franca Novaka – Luke izdelal leta 1960 Zvonko Debeljak iz Kranja (smučka na sliki). Dolžina je bila 160 cm in zaznati je že težnjo k poudarjenemu stranskemu loku, ki ga je predlagal Debeljak. Polmer zavoja je bil 32 metrov, medtem ko „klasične“ alpske smučke nad 40 metrov. Na sliki Zvonko Debeljak in „kaninka“, kot ji je sam rekel.

Slovenska vojska (SV) se je po osamosvojitvi zavedala ključne vloge vojakov-smučarjev v zimskih pogojih. Posvetili so se smučarski opremi in šli v korak z razvojem turno smučarske in vojaške opreme.

Ker sem imel izkušnje, kako mačehovsko se je obnašala do tega področja Jugoslovanska ljudska armada (JLA), dokler se generali v Beogradu niso omehčali. Na sliki lesena toga smučka s kandaharjem s čeljustjo iz leta 1969, ki jo ni izdelal veliko boljši ELAN, zaradi naročene vpeljave tovarn iz hrvaške republike.

Dr. Matej Supej iz Fakultete za šport iz Ljubljane je leta 2011 predaval o biomehaniki na kongresu INTERSKI (svetovni kongres učiteljev smučanja) v St. Antonu. Na koncu je še predstavil zložljivo smučko izumitelja Jureta Franka, prototip je izdelal ELAN, in vzbudil veliko zanimanje.

Avstrijec mag. Arno Klien, zapriseženi telemark smučar, je nekoč dal naslovu svojemu akademskemu članku o poudarjenem stranskem loku „... alles schon da gewesen ...“ (... vse je tu že bilo ...). V njem je opisal zgodovino smuči s poudarjenim lokom od leta 1860 naprej. Enako so bile znane zložljive smuči. S tem nočem zmanjšati pomembnosti dosežka sodelovanja razvoja ELAN-a in Slovenske vojske pri nastajanju ZSSV in turne smučke, ki so jo razvojniki z oficirji razvijali dve leti, torej od leta 2015. Vodja razvoja ELAN Vinko Avguštin jo je predstavil v medijih in z vojaki na snegu na Planini Govnjač na Komni. S strani SV pa polkovnik Robert Klinar in štabni vodnik Tadej Žun. Arno Klien pod spomenikom majorja Lercha, ki je leta 1911 učil japonske oficirje, kar šteje za začetek smučanja v tej deželi.

Turna
zložljiva
smučka
ELAN.

Vez

Po čudnih poteh je krožila črna zložljiva smučka ELAN, ki naj bi jo po šušljanju naročil NATO. Vojska pa črna smučka? Sedaj pa k informaciji Združenja učiteljev in trenerjev smučanja Slovenije: Učiteljica smučanja in produktivni vodja tovarne ELAN je zložljivo (črno) turno smučko predstavila na srečanju Balkan Ski Academy od 12. do 16. marca 2017 na Kopaoniku v Srbiji.

SV

Fotografija slovenskega vojaka. Zložljiva smučka SV v „mali“ obliki (91,5 cm) in pripravljena za smučanje (170 cm).

Vodja Razvoja ELAN-a Vinko Avguštin in polkovnik SV Robert Klinar, poveljnik 132. gorskega polka, sta predstavila v studiu POP TV zložljivo smučko SV.

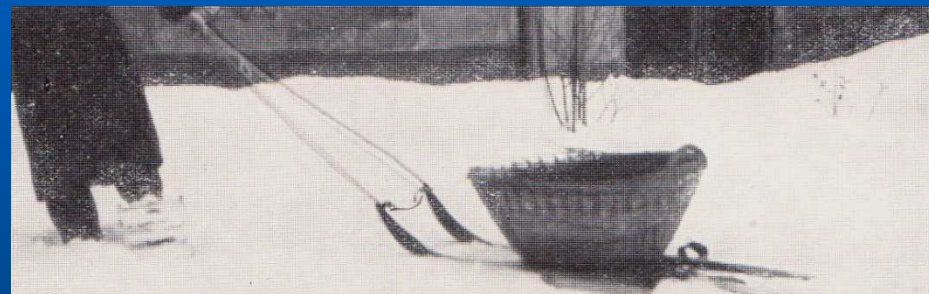
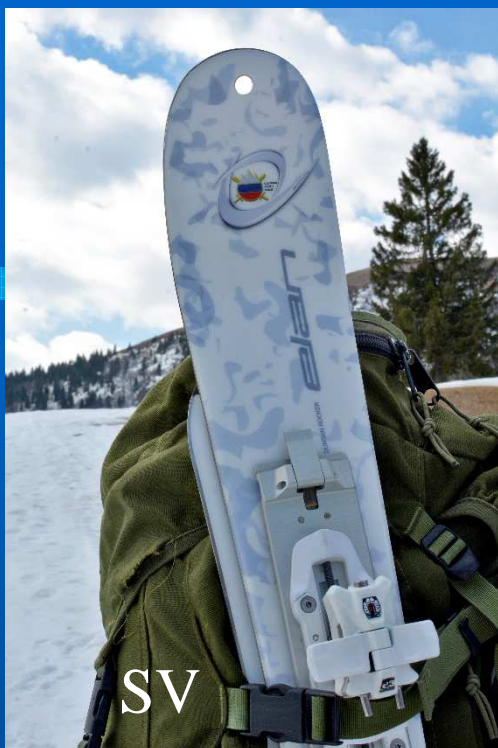
Zložljiva smučka SV v beli barvi je na levi na pultu, na desni pa črna skoraj nevidna zložljiva turna smučka. Nevidna vsaj v studiu, še kako pa opazna na snegu.

Polkovnik Robert Klinar, sin bivšega alpskega reprezentanta Jožeta Klinarja in poveljnik 132. gorskega polka. Jožetu smo rekli Moko in prijatelji Roberta kličejo enako. Robert Klinar nas je seznanil s potekom projekta edine zložljive vojaške smučke na svetu. 99.000 evrov je prispevalo Ministrstvo za obrambo RS za projekt. Deset parov je zagledalo luč po dveh letih razvoja.

Vodja Razvoja ELAN Vinko Avguštin nam je zaupal, da so potegnili idejo iz predala, ko je Ministrstvo za obrambo pokazalo cekine. Najprej so se lotili vojaške zložljive smučke SV in vzporedno razvili še komercialni prototip zložljive turne smučke. Slednja bo na trgu predvidoma v zimi 2017/2018.

Odlična poslikava zložljive smučke SV z logotipom Slovenske vojske. Luknjica v krivini je davni „izum“ pohorskih ljudskih smučí po letu 1886, ko je kmet napeljal vrvco, naredil vajeti in tako krmaril na uzdah svojega drsečega „lesenega konja“. Ali pa jih je vlekel za seboj po snegu, ko je hodil navkreber. Tudi koš je počival na smučeh.

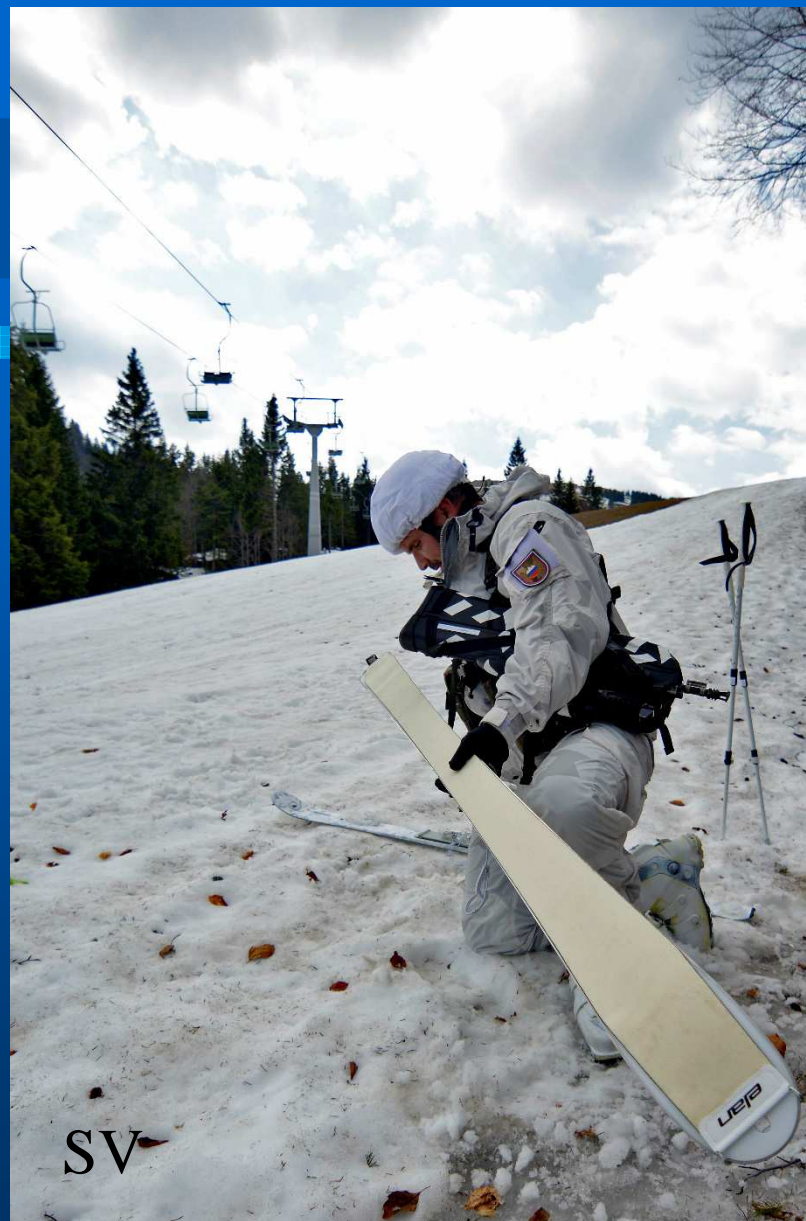

Izjemna konstrukcija smučarske vezi, ki je zelo enostavna za sestavljanje zložljive smučke SV in tudi priprave, ki prepreči prepogibanje smučke med smučanjem. Vez omogoča trdno povezavo pete vezi in čevlja za alpsko smučanje. S preprosto nastavitvijo vezi je možen dvig stopala za tek in hojo na smučeh pa tudi turno smučarski vzpon. Maskirna bela barva vezi daje izdelku še posebno draž.

Enostavno in hitra razstavitev zložljive smučke SV.

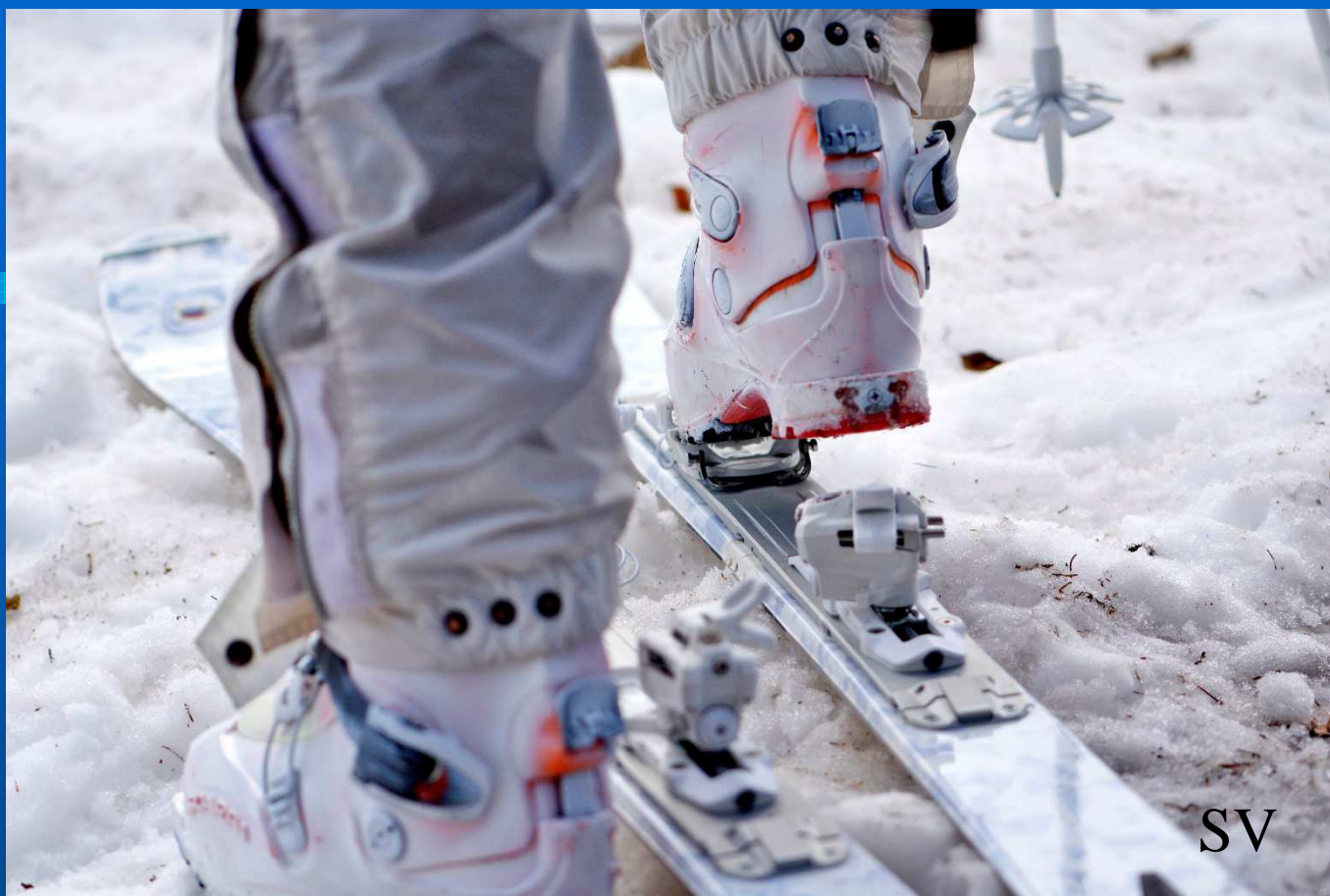

Nameščnaje psov na drsno ploskev smučke.

Še zadnje dejanje zaskočitve vezi in zložljive smučke SV.

Vstopanje v vez.

Namestitev čevlja na smučko na pobočju.

SV

Še ena pomembna posebnost: teleskopska smučarska palica, nastavljiva za alpsko smučanje, tek, vzpon in zložena za pritrnitev na nahrbtnik.

Praktična uporaba zložljive smučke SV je bila za medije in povablence na Komni na Planini Govnjač, ko je štabni vodnik Tadej Žun s kolegi pojasnil smučko in smučanje ter pokazal uporabo v praksi.

Hoja po ravnici s prikazom dvigovanja pete čevlja med hojo.

SV

Zložljiva smučka SV in teleskopske palice nameščene na nahrbtniku.

Obrat na mestu s prestopanjem.

Barva smučke je prilagojena
barvi smega.

Tek na smučeh od enega do drugega položaja.

Strelski klečeči položaj vojaka na smučeh.

SV

Ležeči strelski položaj.

Predstavitev zljložljive smuček SV je bila vsestranska. Tudi palazenje vojaka gornika. V preteklosti so vojaki tudi naredili iz smuči provizorični aki. Zaradi dolžine 170 cm nove smučke je to težje, a verjetno obstaja možnost setavitve reševalnih sani iz dveh parov smuči.

SV

Vzpon vojaka z derezami in cepinom. Smuči na nahrbtniku zaradi majhne dolžine ne ovirajo vojaka s tolčenjem zadnjih delov smučke po mečih ali zatikanjem v sneg med hojo navzdol . Zaradi kratkih dimenzij tudi smuči ne nihajo na hrbtu sem in tja ob hudem vetru in je vojak vedno v stabilnem položaju .

Po vzponu sledi spust v zavojih v razklenjenem položaju smuči. Na sliki vijuganje v spomladanskem snegu.

Nisem Slovenec, če ne pametujem, pa čeprav so smučko razvili strokovnjaki do zadnjega detajla. Demonstracija in raba zložljive smučke SV je potekala na vseh vrstah snega.

Davo Karničar je preizkusil zložljivo smučko, posebno pozornost ja namenil zložljivi smučki IBEX za alpinistično smučanje, s katero namerava izvesti spust s K2 (orig.: Chogori, 8.611 m).

Davo Karničar je drugi za Japoncem Yuichirom Muirom smučal z vseh vrhov vseh celin. Ali ne bi bilo praktično za smučanje po globokem snegu malo prevzeti obliko smučiči za celec (angl.: rocker skis, na sliki) s krivino na zadnjem koncu, podobno kot spredaj. Pa sem si morda zaslužil kritiko za moj možganski izcedek.

**S starim slovenskim
smučarskim pozdravom**

SMUK !